

ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANELERİNİ YENİDEN DÜŞÜNMEK
(9-10 Haziran 2014, Ankara):
RAPOR

Haz. A. Şenol Armağan*

Bu rapor, 9-10 Haziran 2014 tarihlerinde Ankara'daki YÖK Binası toplantı salonunda katılmış olduğum "Üniversite kütüphanelerini yeniden düşünmek" başlıklı toplantıda üzerinde durulan konularla ilgilidir. Toplantıya Rektör Yardımcımız Prof. Dr. F. Rifat ORTAÇ ile birlikte katılım gerçekleştirilmiştir. Toplantının birinci gününe üniversite kütüphanesi temsilcileri, ikinci gününe ise kütüphane temsilcileriyle birlikte Rektör Yardımcıları katılmıştır.

Birinci gün oturumlarının açış konuşmalarını YÖK Yayın ve Dokümantasyon Daire Başkanı Ahmet KAHRAMAN ve YÖK Genel Sekreteri Necati AKÇEŞME yapmış, uzman konuşmacılar tarafından üniversite kütüphanelerinde hangi standartların söz konusu olduğu, standartların nasıl belirlendiği, gelişmiş-azgelişmiş ülkelerle ilgili karşılaştırmalı bilgiler ve bu standartlara ne denli uyum sağlandığı konularında yararlı bilgiler verilmiştir.

İkinci gün ise açış konuşmasını YÖK Başkanı Prof. Dr. Gökhan ÇETİNSAYA yapmış; akademik eğitim ve kütüphanelerin akademik eğitimdeki yeri konularında ufuk açıcı görüşlerini paylaşmış, bu konularda YÖK'ün kararlılığının altını çizmiştir. İkinci gün ayrıca, Harvard Üniversitesi Kütüphaneleri Başkan Yardımcısı Sarah E. THOMAS, Hacettepe Üniversitesi'nden Prof. Dr. Yaşar TONTA ve Marmara Üniversitesi'nden Doç. Dr. Oğuz İCİMSOY birer sunum yapmışlardır.

Yükseköğretim Kurulu Başkanı Prof. Dr. Gökhan Çetinsaya, üniversitelerin önemli görevlerinin nitelikli eğitim-öğretim, yüksek etkili araştırma için bütün dünyada bilgiye erişmek, bu bilgiden yeni bilgiler edinmek ve toplumun refahına sunmak olduğunu; bilgi toplumunun dinamikleri bakımından düşünüldüğünde üniversitelerin etkili bir bilgi altyapısına sahip olmaları gerektiğini vurgulamıştır. Yükseköğretim kurumlarının bu altyapıyı günün gereklerine göre sürekli güncellemeleri ve bilgi ile birlikte çalışılabilirliği sağlamalarının zorunlu olduğunu ifade etmiştir. Bu yüzden, eğitim-öğretim ve araştırmanın en önemli paydaşlarından biri olan kütüphanelerin basılı ve elektronik formatta bilgiyi sağlamalarının, organize etmelerinin ve mekândan bağımsız olarak 7 gün 24 saat hizmet sunmalarının, kütüphanelerden beklenen olağan hizmetler haline geldiğini söylemiştir.

Kütüphanecilik açısından istatistiki verilerin son derece mütevazı olduğunu ve bunu, gerek yükseköğretim sistemi gerekse ekonomisi bakımından Dünya'nın önemli bir gücü haline gelmiş Türkiye'nin hak etmediğini dile getiren Yükseköğretim Kurulu Başkanı Çetinsaya, kütüphanelerin rutin hizmetlerinin yanında bütün bilimsel ve akademik çıktıları toplayan, uluslararası standartlara uygun biçimde organize eden, açık erişim standartlarına uygun sistemler üzerinden araştırmacıların kullanımına sunan, üniversitelerde üretilen bilgilerin uzun dönemli korunması ve araştırmalar için üniversitenin diğer birimleriyle birlikte çalışan organizasyonlar haline gelmesi gerektiğini belirtmiştir. Bu amaçlara ulaşabilmek için ise üniversite kütüphanelerinin üzerinde herkesin mutabakat sağladığı standartlar doğrultusunda organize edilmesi ihtiyacı olduğunu belirtmiştir. Bu organizasyonun sağlanabilmesi için

---

* İstanbul Gelişim Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanı, 0212 422 70 00 / 350
E-posta: asarmagan@gelisim.edu.tr

kütüphanelere yeterli mali kaynak, nitelikli insan gücü ve bilgi toplumunun gereklerine uygun mekânlar sağlamanın vazifeleri olduğunu dile getiren Çetinsaya, bu amaçlara yönelik olarak Yükseköğretim Kurulu bünyesinde iki önemli proje üzerinde çalıştıklarının altını çizmiştir. Bunlardan ilkinin "Üniversite Kütüphaneleri Standartları Çalışması", diğerinin ise açık erişimi sağlayan "Yükseköğretim Akademik Arşiv Projesi" olduğunu belirten Çetinsaya, "Üniversite Kütüphaneleri Standartları Projesi için öncelikle Yükseköğretim Kurulu bünyesinde üniversite ve kütüphane camiasından oluşturduğumuz bir çalışma grubu bize bir rapor hazırladılar. Bu rapor sizlerin Kütüphane Yöneticileri Çalıştayı'nda oluşturduğunuz çalışma gruplarında değerlendiriliyor. Amacımız sizden gelen eleştiriler, öneriler, teklifler doğrultusunda bu raporu hem mükemmelleştirmek hem de yayımlamak, her boyutuyla ve her manasıyla üniversite kütüphaneleri standardı geliştirmektir. Üniversite yöneticilerinden kütüphanelerini bu standartlar çerçevesinde geliştirmesini beklemek bu standartları uygulamak istiyoruz. Tabii ki bunun mali boyutları ve mevzuat boyutlarını yerine getirmek için çabalayacağız. Denetleme Kurulu üyelerimizin de bu çerçevede, standartlara uygun olup olmadığı konusunda gerekli denetlemeyi gerçekleştirmelerini ve raporlamalarını isteyeceğiz. Bu yaptığımız çalışmalarını da yıllık raporlar halinde kamuoyuyla paylaşacağız. Bu sayede teşvik edici olunacağını ve üniversitelerde tatlı bir rekabetin oluşacağını tahmin etmekteyiz" biçiminde görüşlerini paylaşmıştır.

Bilindiği gibi, kütüphanelerin temel bileşenleri "**bina**", "**personel**", "**bütçe**", "**koleksiyon**" ve "**kullanıcı**"dır. Günümüzde "**teknoloji**", "**bilgi okuryazarlığı**" ve "**açık erişim**" gibi konular da bir bileşen olarak ele alınabilmektedir. Toplantının birinci gününde, bu konuların tümü hakkında sunumlar yapılmış, çalışma grupları oluşturulmuş ve kütüphane uzmanlarının hazırlamış olduğu "**2023'e Doğru Türkiye'de Üniversite Kütüphaneleri: Mevcut Durum, Sorunlar, Standartlar ve Çözüm Önerileri Taslak Rapor**" tartışmaya açılmış ve ortak çabalarımızla düzenlenerek ikinci gün toplantısında Rektör Yardımcılarının görüşlerine sunulmaya hazır hale getirilmiştir. Gözden geçirmelerden sonra kesinlik kazanacak rapor tüm üniversitelere sunulacak ve standartlara uymayan üniversite kütüphanelerinin uyum süreci sonrasında standart hale gelmeleri sağlanacaktır.

A) BİNA, PERSONEL ve BÜTÇE STANDARTLARI:

Moderatörlüğünü YÖK Yürütme Kurulu Üyesi Prof. Dr. Durmuş GÜNAY'ın yaptığı oturumda İstanbul Şehir Üniversitesi Kütüphanesi'nden Ayhan KAYGUSUZ, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Kütüphanesi'nden İsmail ÇETİNKAYA ve Marmara Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanı ve Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. Güssün GÜNEŞ konularıyla ilgili sunumlarını yapmışlardır. Üniversite kütüphanelerinin en sorunlu alanının bu alanlar olduğu belirtilmiş ve uluslararası karşılaştırmalar yaparak katılımcılara önemli bilgiler verilmiştir.

aa) Bina:

Tablo 1'deki bina ile ilgili standartlar önerilirken toplam FTE'nin (Full Time Equivalent-Tam Zamanlı Eşdeğer öğrenci ve öğretim elemanı sayısı) %10'u için oturma alanı ve bu kişilerin her biri için 1,5 m2 yer hesaplanmıştır. Raf alanı hesaplaması koleksiyonla ilişkilendirilmiş ve 17.000 adetlik cilt için 100 m2 alan ayrılmıştır. Yine ofis alanları hesaplanırken toplam mekânın %8'i kadar bir alanın yeterli olacağı varsayılmıştır.

Verilen bu rakamlar asgari miktarlar olup projenin özelliğine göre artışlar söz konusu olabilecektir. Ayrıca kütüphane projelerinde, burada hesaplanmamış olan sosyal-kültürel faaliyetler için yeterli alanların ayrılması gerektiği belirtilmiştir.

ab) Personel:

Tablo 1’de verilen personel katsayısı için yine ARL’nin (Association of Research Libraries) 22 yıllık ortalamalarının yarısı alınmış ayrıca bu katsayı artan FTE’ye ters orantılı olarak azaltılmış ve 50.000 FTE’ye sahip üniversitede 1/5 oranına düşürülmüştür. Bu hesaplama ile 1.000 FTE’ye sahip bir üniversite kütüphanesinin asgari 7, 50.000 FTE’ye sahip bir üniversite kütüphanesinin ise 131 tam zamanlı personele sahip olması önerilmiştir. Toplam personelin %70’inin profesyonel olması düşünülmüş, kütüphanecilerin yanı sıra bilgisayarlılar ve konu uzmanları da profesyonel kavramı içerisinde hesaplanmıştır.

TABLO 1: Üniversite Kütüphaneleri İçin Bina ve Personel Standartları

Bina					Personel		
Oturma Kapasitesi / Kişi	Oturma Alanı m ²	Raf Alanı m ²	Toplam m ²	Ofis Alanı ile Toplam m ²	Personel Katsayısı	Toplam Personel Sayısı	Profesyonel Personel Sayısı (%70)
100	200	268	35	503	0,007	7	5
200	400	424	69	892	0,00686	14	10
300	600	529	101	1230	0,00672	20	14
400	800	593	132	1525	0,00658	26	18
500	1000	671	161	1832	0,00644	32	23
600	1200	720	189	2109	0,0063	38	26
700	1400	741	216	2357	0,00616	43	30
800	1600	791	241	2631	0,00602	48	34
900	1800	826	265	2890	0,00588	53	37
1000	2000	847	287	3134	0,00574	57	40
1100	2200	932	308	3440	0,0056	62	43
1200	2400	1016	328	3744	0,00546	66	46
1300	2600	1101	346	4047	0,00532	69	48
1400	2800	1186	363	4348	0,00518	73	51
1500	3000	1271	378	4649	0,00504	76	53
1600	3200	1355	392	4947	0,0049	78	55
1700	3400	1440	405	5245	0,00476	81	57
1800	3600	1525	416	5541	0,00462	83	58
1900	3800	1609	426	5835	0,00448	85	60
2000	4000	1694	434	6128	0,00434	87	61
2100	4200	1779	441	6420	0,0042	88	62
2200	4400	1864	447	6710	0,00406	89	63
2300	4600	1948	451	6999	0,00392	90	63
2400	4800	2033	454	7287	0,00378	91	64
2500	5000	2118	455	7573	0,00364	91	64
2600	5200	2202	456	7859	0,00351	91	64
2700	5400	2287	458	8145	0,00339	92	64
2800	5600	2372	459	8431	0,00328	92	64
2900	5800	2456	461	8718	0,00318	92	65
3000	6000	2541	463	9005	0,00309	93	65
3100	6200	2626	467	9292	0,00301	93	65
3200	6400	2711	470	9581	0,00294	94	66
3300	6600	2795	475	9870	0,00288	95	67
3400	6800	2880	481	10161	0,00283	96	67
3500	7000	2965	488	10453	0,00279	98	68
3600	7200	3049	497	10746	0,00276	99	70
3700	7400	3134	507	11041	0,00274	101	71
3800	7600	3219	519	11338	0,00273	104	73
3900	7800	3304	532	11636	0,00273	106	75
4000	8000	3388	544	11932	0,00272	109	76
4100	8200	3473	556	12229	0,00271	111	78
4200	8400	3558	567	12525	0,002701	113	79
4300	8600	3642	579	12821	0,002691	116	81
4400	8800	3727	590	13117	0,002681	118	83
4500	9000	3812	601	13413	0,002672	120	84

ac) Bütçe:

Tablo 2'de verilen bütçe hesaplamaları yapılırken, maalesef standartlarda kullanılan örneklerin hiç birisinden yararlanılamamıştır. Bunun nedeni ARL üyesi en küçük bütçeli kütüphanenin bile ülkemizdeki en yüksek bütçeli kütüphaneden daha fazla yayın alım bütçesine sahip olmasıdır. Bu nedenle farklı bir yöntem izlenerek kütüphane yayın alım bütçesinin üniversite toplam bütçesinin en az %1'i kadar olması önerilmiştir. Bu durumda devlet üniversiteleri için önerilen en küçük yayın alım bütçesi 271.000 TL (150.000 USD), en büyük yayın alım bütçesi ise 7.134.000 TL (3.9 milyon USD) olmuştur.

TABLO 2: Üniversite Kütüphaneleri İçin Bütçe Standartları: 2013 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu ve Gerçekleşme Ödeneklerine Göre (TL)

Kuruluş Yılı	2013 Yılı Üniversite Bütçesi	2013 Yılı Kütüphane Bütçesi (Yayın Alım)	Oran (%)	2013 Yılı Kütüphane Bütçesi (Gerçekleşme)*	Oran (%)	2014 Yılı Üniversite Bütçesi	2014 Yılı Kütüphane Bütçesi (Yayın Alım)	Oran (%)	Öneri Oranı %1 (2015)	Önerilen Bütçe (2015)	Önceki Yılına Göre Fark	Önerilen %1.25'e göre Küt. Bütçesi (2016)	Önceki Yılına Göre Fark	Önerilen %1.50'ye göre Küt. Bütçesi (2017)	Önceki Yılına Göre Fark	Önerilen %1.75'e göre Küt. Bütçesi (2018)	Önceki Yıla göre Fark	
1	2013	0,00	0,00	594,02		30.495.000	2.000.000	6,56	6,56	2.000.000	0							
2	1863/1971	169.577.000	5.600.000	3,30	5.018.439,31	2,96	174.197.000	5.500.000	3,16	3,16	5.500.000	0						
3	2010	23.169.000	543.000	2,34	30.352,55	0,13	29.598.000	850.000	2,87	2,87	850.000	0						
4	1911/1982	177.744.000	1.400.000	0,79	1.454.977,61	0,82	194.951.000	2.950.000	1,51	1,51	2.950.000	0				3.411.643		
5	1773/1944	307.135.000	4.000.000	1,30	8.976.582,68	2,92	309.795.000	4.400.000	1,42	1,42	4.400.000	0		4.646.925		5.421.413	774.488	
6	1992	52.892.000	600.000	1,13	641.301,13	1,21	57.942.000	700.000	1,21	1,21	700.000	0	724.275	869.130	144855	1.013.985	144.855	
7	1956	317.423.000	3.640.000	1,15	5.750.565,26	1,81	336.810.000	3.935.000	1,17	1,17	3.935.000	0	4.210.125	5.052.150	842025	5.894.175	842.025	
8	1992	71.160.000	850.000	1,19	850.469,03	1,20	77.858.000	900.000	1,16	1,16	900.000	0	973.225	1.167.870	194645	1.362.515	194.645	
9	2010	47.723.000	380.000	0,80	149.790,91	0,31	53.016.000	500.000	0,94	1,00	530.160	30.160	662.700	132.540	795.240	132540	927.780	132.540
10	1992	139.770.000	800.000	0,57	898.455,25	0,64	142.980.000	1.300.000	0,91	1,00	1.429.800	129.800	1.787.250	357.450	2.144.700	357450	2.502.150	357.450
11	2011	28.389.000	100.000	0,35	218.322,55	0,77	41.018.000	350.000	0,85	1,00	410.180	60.180	512.725	102.545	615.270	102545	717.815	102.545
12	1992	88.910.000	725.000	0,82	739.362,58	0,83	97.697.000	800.000	0,82	1,00	976.970	176.970	1.221.213	244.243	1.465.455	244243	1.709.698	244.243
13	2006	63.799.000	600.000	0,94	609.786,47	0,96	79.497.000	650.000	0,82	1,00	794.970	144.970	993.713	198.743	1.192.455	198743	1.391.198	198.743
14	1967	503.622.000	1.135.000	0,23	4.205.702,17	0,84	551.282.000	4.000.000	0,73	1,00	5.512.820	1.512.820	6.891.025	1.378.205	8.269.230	1378205	9.647.435	1.378.205
15	1975	290.992.000	2.200.000	0,76	2.207.430,96	0,76	310.501.000	2.200.000	0,71	1,00	3.105.010	905.010	3.881.263	776.253	4.657.515	776253	5.433.768	776.253
16	1992	198.992.000	0,00	0,00	1.960.420,69	0,99	218.823.000	1.500.000	0,69	1,00	2.188.230	688.230	2.735.288	547.058	3.282.345	547058	3.829.403	547.058
17	2007	49.861.000	200.000	0,40	200.097,02	0,40	59.372.000	400.000	0,67	1,00	593.720	193.720	742.150	148.430	890.580	148430	1.039.010	148.430
18	2010	25.849.000	271.000	1,05	253.160,48	0,98	34.207.000	226.000	0,66	1,00	342.070	116.070	427.588	85.518	513.105	85518	598.623	85.518
19	1926	483.298.500	3.000.000	0,62	3.092.538,59	0,64	537.509.000	3.500.000	0,65	1,00	5.375.090	1.875.090	6.718.863	1.343.773	8.062.635	1343773	9.406.408	1.343.773
20	2007	47.088.000	300.000	0,64	29.294,91	0,06	51.913.000	326.500	0,63	1,00	519.130	192.630	648.913	129.783	778.695	129783	908.478	129.783
21	2006	81.440.000	550.000	0,68	548.311,90	0,67	98.331.000	600.000	0,61	1,00	983.310	383.310	1.229.138	245.828	1.474.965	245828	1.720.793	245.828
22	2010	28.958.000	150.000	0,52	19.639,20	0,07	41.141.000	250.000	0,61	1,00	411.410	161.410	514.263	102.853	617.115	102853	719.968	102.853
23	2008	57.637.000	300.000	0,52	122.994,38	0,21	50.384.000	300.000	0,60	1,00	503.840	203.840	629.800	125.960	755.760	125960	881.720	125.960
24	2006	58.871.000	300.000	0,51	626.792,91	1,06	84.292.000	500.000	0,59	1,00	842.920	342.920	1.053.650	210.730	1.264.380	210730	1.475.110	210.730
25	2008	50.431.000	440.000	0,87	451.585,58	0,90	61.292.000	360.000	0,59	1,00	612.920	252.920	766.150	153.230	919.380	153230	1.072.610	153.230
26	1992	131.032.000	770.000	0,59	820.317,62	0,63	138.351.000	800.000	0,58	1,00	1.383.510	583.510	1.729.388	345.878	2.075.265	345878	2.421.143	345.878
27	2010	40.171.000	300.000	0,75	289.664,18	0,72	55.602.000	320.000	0,58	1,00	556.020	236.020	695.025	139.005	834.030	139005	973.035	139.005
28	2008	48.652.000	300.000	0,62	323.419,83	0,66	61.291.000	350.000	0,57	1,00	612.910	262.910	766.138	153.228	919.365	153228	1.072.593	153.228
29	2007	49.189.000	150.000	0,30	279.285,93	0,57	53.700.000	300.000	0,56	1,00	537.000	237.000	671.250	134.250	805.500	134250	939.750	134.250
30	2007	65.863.000	375.000	0,57	397.792,83	0,60	73.869.000	400.000	0,54	1,00	738.690	338.690	923.363	184.673	1.108.035	184673	1.292.708	184.673
31	2007	49.784.000	300.000	0,60	323.899,23	0,65	55.593.000	300.000	0,54	1,00	555.930	255.930	694.913	138.983	833.895	138983	972.878	138.983
32	2006	66.170.000	380.000	0,57	401.166,67	0,61	76.993.000	400.000	0,52	1,00	769.930	369.930	962.413	192.483	1.154.895	192483	1.347.378	192.483
33	1982	271.643.000	1.000.000	0,37	1.497.644,70	0,55	298.099.000	1.500.000	0,50	1,00	2.980.990	1.480.990	3.726.238	745.248	4.471.485	745248	5.216.733	745.248
34	1883/1982	340.288.000	1.800.000	0,53	2.508.590,66	0,74	373.529.000	1.800.000	0,48	1,00	3.735.290	1.935.290	4.669.113	933.823	5.602.935	933823	6.536.758	933.823
35	1882/1982	95.385.000	467.000	0,49	465.591,53	0,49	104.074.000	500.000	0,48	1,00	1.040.740	540.740	1.300.925	260.185	1.561.110	260185	1.821.295	260.185
36	2006	81.885.000	410.000	0,50	402.507,39	0,49	88.774.000	420.000	0,47	1,00	887.740	467.740	1.109.675	221.935	1.331.610	221935	1.553.545	221.935
37	1975	248.578.000	1.172.000	0,47	1.974.220,30	0,79	272.212.000	1.220.000	0,45	1,00	2.722.120	1.502.120	3.402.650	680.530	4.083.180	680530	4.763.710	680.530
38	1957	364.043.000	1.500.000	0,41	1.401.188,08	0,38	382.000.000	1.700.000	0,45	1,00	3.820.000	2.120.000	4.775.000	955.000	5.730.000	955000	6.685.000	955.000
39	1992	134.227.000	700.000	0,52	800.525,78	0,60	157.328.000	700.000	0,44	1,00	1.573.280	873.280	1.966.600	393.320	2.359.920	393320	2.753.240	393.320
40	2006	79.066.000	200.000	0,25	218.747,65	0,28	91.623.000	400.000	0,44	1,00	916.230	516.230	1.145.288	229.058	1.374.345	229058	1.603.403	229.058
41	1975	217.904.000	1.000.000	0,46	1.052.131,25	0,48	275.299.000	1.200.000	0,44	1,00	2.752.990	1.552.990	3.441.238	688.248	4.129.485	688248	4.817.733	688.248
42	1992	148.323.000	500.000	0,34	521.398,09	0,35	140.286.000	600.000	0,43	1,00	1.402.860	802.860	1.753.575	350.715	2.104.290	350715	2.455.005	350.715
43	1946	518.557.000	2.500.000	0,48	3.631.992,48	0,70	541.982.000	2.250.000	0,42	1,00	5.419.820	3.169.820	6.774.775	1.354.955	8.129.730	1354955	9.484.685	1.354.955
44	2007	53.938.000	250.000	0,46	241.109,79	0,45	60.639.000	250.000	0,41	1,00	606.390	356.390	757.988	151.598	909.585	151598	1.061.183	151.598
45	2006	104.014.000	250.000	0,24	304.664,85	0,29	103.618.000	420.000	0,41	1,00	1.036.180	616.180	1.295.225	259.045	1.554.270	259045	1.813.315	259.045
46	2007	55.449.000	250.000	0,45	149.044,77	0,27	61.721.000	250.000	0,41	1,00	617.210	367.210	771.513	154.303	925.815	154303	1.080.118	154.303
47	2007	55.491.000	300.000	0,54	114.972,11	0,21	65.122.000	260.000	0,40	1,00	651.220	391.220	814.025	162.805	976.830	162805	1.139.635	162.805
48	2007	48.574.000	201.000	0,41	194.200,32	0,40	56.603.000	223.000	0,39	1,00	566.030	343.030	707.538	141.508	849.045	141508	990.553	141.508
49	2007	65.776.000	258.000	0,39	158.305,35	0,24	69.342.000	273.000	0,39	1,00	693.420	420.420	866.775	173.355	1.040.130	173355	1.213.485	173.355
50	1982	178.653.000	700.000	0,39	822.015,31	0,46	210.576.000	800.000	0,38	1,00	2.105.760	1.305.760	2.632.200	526.440	3.158.640	526440	3.685.080	526.440
51	2007	46.963.000	175.000	0,37	11.405,36	0,02	53.423.000	200.000	0,37	1,00	534.230	334.230	667.788	133.558	801.345	133558	934.903	133.558
52	2010	59.521.000	206.000	0,35	61.356,16	0,10	83.114.000	300.000	0,36	1,00	831.140	531.140	1.038.925	207.785	1.246.710	207785	1.454.495	207.785
53	1992	61.851.000	250.000	0,40	241.075,39	0,39	72											

56	1992	156.839.000	500.000	0,32	525.208,93	0,33	176.520.000	600.000	0,34	1,00	1.765.200	1.165.200	2.206.500	441.300	2.647.800	441300	3.089.100	441.300
57	2006	61.484.000	379.000	0,62	67.651,52	0,11	75.254.000	250.000	0,33	1,00	752.540	502.540	940.675	188.135	1.128.810	188135	1.316.945	188.135
58	1973	285.453.000	1.050.000	0,37	1.063.507,35	0,37	335.092.000	1.100.000	0,33	1,00	3.350.920	2.250.920	4.188.650	837.730	5.026.380	837730	5.864.110	837.730
59	2008	56.308.000	150.000	0,27	62.423,84	0,11	61.344.000	200.000	0,33	1,00	613.440	413.440	766.800	153.360	920.160	153360	1.073.520	153.360
60	1992	157.906.000	400.000	0,25	691.601,04	0,44	187.584.000	600.000	0,32	1,00	1.875.840	1.275.840	2.344.800	468.960	2.813.760	468960	3.282.720	468.960
61	1992	215.569.000	600.000	0,28	685.105,49	0,32	235.036.000	750.000	0,32	1,00	2.350.360	1.600.360	2.937.950	587.590	3.525.540	587590	4.113.130	587.590
62	1974	224.194.000	750.000	0,33	699.318,46	0,31	253.103.000	800.000	0,32	1,00	2.531.030	1.731.030	3.163.788	632.758	3.796.545	632758	4.429.303	632.758
63	1987	182.197.000	600.000	0,33	665.550,85	0,37	222.671.000	700.000	0,31	1,00	2.226.710	1.526.710	2.783.388	556.678	3.340.065	556678	3.896.743	556.678
64	1955	443.461.000	1.300.000	0,29	1.557.923,31	0,35	479.132.000	1.500.000	0,31	1,00	4.791.320	3.291.320	5.989.150	1.197.830	7.186.980	1197830	8.384.810	1.197.830
65	1982	211.946.000	195.000	0,09	663.945,68	0,31	225.009.000	690.000	0,31	1,00	2.250.090	1.560.090	2.812.613	562.523	3.375.135	562523	3.937.658	562.523
66	1992	242.669.000	650.000	0,27	695.859,56	0,29	247.031.000	750.000	0,30	1,00	2.470.310	1.720.310	3.087.888	617.578	3.705.465	617578	4.323.043	617.578
67	2006	69.603.000	150.000	0,22	261.351,31	0,38	84.302.000	250.000	0,30	1,00	843.020	593.020	1.053.775	210.755	1.264.530	210755	1.475.285	210.755
68	2007	59.602.000	200.000	0,34	150.017,01	0,25	67.568.000	200.000	0,30	1,00	675.680	475.680	844.600	168.920	1.013.520	168920	1.182.440	168.920
69	2007	57.880.000	150.000	0,26	82.912,69	0,14	70.981.000	200.000	0,28	1,00	709.810	509.810	887.263	177.453	1.064.715	177453	1.242.168	177.453
70	1974	195.164.000	600.000	0,31	603.412,24	0,31	217.081.000	600.000	0,28	1,00	2.170.810	1.570.810	2.713.513	542.703	3.256.215	542703	3.798.918	542.703
71	2008	67.551.000	200.000	0,30	186.796,40	0,28	74.370.000	200.000	0,27	1,00	743.700	543.700	929.625	185.925	1.115.550	185925	1.301.475	185.925
72	1992	138.228.000	400.000	0,29	407.441,68	0,29	188.545.000	500.000	0,27	1,00	1.885.450	1.385.450	2.356.813	471.363	2.828.175	471363	3.299.538	471.363
73	1992	131.612.000	350.000	0,27	431.526,52	0,33	160.068.000	400.000	0,25	1,00	1.600.680	1.200.680	2.000.850	400.170	2.401.020	400170	2.801.190	400.170
74	2006	114.446.000	50.000	0,04	295.504,28	0,26	143.839.000	350.000	0,24	1,00	1.438.390	1.088.390	1.797.988	359.598	2.157.585	359598	2.517.183	359.598
75	1992	131.625.000	400.000	0,30	751.197,40	0,57	150.097.000	350.000	0,23	1,00	1.500.970	1.150.970	1.876.213	375.243	2.251.455	375243	2.626.698	375.243
76	1992	159.519.000	345.000	0,22	523.168,16	0,33	173.759.000	400.000	0,23	1,00	1.737.590	1.337.590	2.171.988	434.398	2.606.385	434398	3.040.783	434.398
77	1453/1933	713.478.000	992.000	0,14	2.359.119,84	0,33	786.510.000	1.783.000	0,23	1,00	7.865.100	6.082.100	9.831.375	1.966.275	11.797.650	1966275	13.763.925	1.966.275
78	1992	184.894.000	480.000	0,26	863.445,69	0,47	210.051.000	460.000	0,22	1,00	2.100.510	1.640.510	2.625.638	525.128	3.150.735	525128	3.675.893	525.128
79	1955	248.741.000	600.000	0,24	1.627.338,63	0,65	276.507.000	600.000	0,22	1,00	2.765.070	2.165.070	3.456.338	691.268	4.147.605	691268	4.838.873	691.268
80	1992	127.521.000	300.000	0,24	429.377,87	0,34	141.679.000	300.000	0,21	1,00	1.416.790	1.116.790	1.770.988	354.198	2.125.185	354198	2.479.383	354.198
81	2008	43.185.000	100.000	0,23	120.068,37	0,28	49.797.000	100.000	0,20	1,00	497.970	397.970	622.463	124.493	746.955	124493	871.448	124.493
82	2008	39.004.000	100.000	0,26	140.848,19	0,36	50.703.000	100.000	0,20	1,00	507.030	407.030	633.788	126.758	760.545	126758	887.303	126.758
83	2007	90.898.000	150.000	0,17	162.994,14	0,18	101.561.000	200.000	0,20	1,00	1.015.610	815.610	1.269.513	253.903	1.523.415	253903	1.777.318	253.903
84	1992	144.728.000	320.000	0,22	345.207,20	0,24	164.042.000	320.000	0,20	1,00	1.640.420	1.320.420	2.050.525	410.105	2.460.630	410105	2.870.735	410.105
85	2007	50.934.000	80.000	0,16	46.106,69	0,09	58.084.000	110.000	0,19	1,00	580.840	470.840	726.050	145.210	871.260	145210	1.016.470	145.210
86	2006	66.418.000	150.000	0,23	280.579,41	0,42	79.881.000	150.000	0,19	1,00	798.810	648.810	998.513	199.703	1.198.215	199703	1.397.918	199.703
87	1992	174.270.000	300.000	0,17	301.892,16	0,17	165.666.000	300.000	0,18	1,00	1.656.660	1.356.660	2.070.825	414.165	2.484.990	414165	2.899.155	414.165
88	2007	52.030.000	100.000	0,19	52.455,43	0,10	57.798.000	100.000	0,17	1,00	577.980	477.980	722.475	144.495	866.970	144495	1.011.465	144.495
89	2006	77.916.000	150.000	0,19	130.162,82	0,17	88.919.000	150.000	0,17	1,00	889.190	739.190	1.111.488	222.298	1.333.785	222298	1.556.083	222.298
90	1967/1975	216.998.000	400.000	0,18	446.273,54	0,21	237.676.000	400.000	0,17	1,00	2.376.760	1.976.760	2.970.950	594.190	3.565.140	594190	4.159.330	594.190
91	1992	181.668.000	300.000	0,17	900.245,84	0,50	211.260.000	350.000	0,17	1,00	2.112.600	1.762.600	2.640.750	528.150	3.168.900	528150	3.697.050	528.150
92	1992	174.329.000	300.000	0,17	322.259,55	0,18	192.425.000	300.000	0,16	1,00	1.924.250	1.624.250	2.405.313	481.063	2.886.375	481063	3.367.438	481.063
93	2006	75.104.000	140.000	0,19	128.758,10	0,17	101.466.000	140.000	0,14	1,00	1.014.660	874.660	1.268.325	253.665	1.521.990	253665	1.775.655	253.665
94	1975	330.284.000	360.000	0,11	1.778.252,95	0,54	342.805.000	400.000	0,12	1,00	3.428.050	3.028.050	4.285.063	857.013	5.142.075	857013	5.999.088	857.013
95	2006	80.270.000	70.000	0,09	442.532,64	0,55	90.468.000	80.000	0,09	1,00	904.680	824.680	1.130.850	226.170	1.357.020	226170	1.583.190	226.170
96	2010	55.547.000	100.000	0,18	31.422,33	0,06	61.206.000	50.000	0,08	1,00	612.060	562.060	765.075	153.015	918.090	153015	1.071.105	153.015
97	1992	107.834.000	75.000	0,07	105.689,48	0,10	124.072.000	100.000	0,08	1,00	1.240.720	1.140.720	1.550.900	310.180	1.861.080	310180	2.171.260	310.180
98	1978	253.922.000	1.000.000	0,39	421.445,80	0,17	285.613.000	200.000	0,07	1,00	2.856.130	2.656.130	3.570.163	714.033	4.284.195	714033	4.998.228	714.033
99	2010	145.364.000	200.000	0,14	186.586,30	0,13	169.506.000	110.000	0,06	1,00	1.695.060	1.585.060	2.118.825	423.765	2.542.590	423765	2.966.355	423.765
100	2006	52.908.000	20.000	0,04	34.949,24	0,07	59.293.000	24.000	0,04	1,00	592.930	568.930	741.163	148.233	889.395	148233	1.037.628	148.233
101	1958	359.822.000	0,00	0,00	958.980,50	0,27	378.833.000	0	0,00	1,00	3.788.330	3.788.330	4.735.413	947.083	5.682.495	947083	6.629.578	947.083
102	1982	385.654.000	0,00	0,00	2.464.229,88	0,64	421.122.000	0	0,00	1,00	4.211.220	4.211.220	5.264.025	1.052.805	6.316.830	1052805	7.369.635	1.052.805
103	2008	51.718.000	0,00	0,00	19.915,90	0,04	49.088.000	0	0,00	1,00	490.880	490.880	613.600	122.720	736.320	122720	859.040	122.720
104	2008	45.601.000	0,00	0,00	211.330,92	0,46	49.609.000	0	0,00	1,00	496.090	496.090	620.113	124.023	744.135	124023	868.158	124.023

(*) 2013 Yılı Kütüphane Bütçesi "Gerçekleşme" sütunundaki kütüphane yayın alımları, 03.2.1.03, 03.2.1.04, 06.1.6.01, 06.1.6.03, 06.1.6.04 ve 06.1.6.90 harcama gider kodları üzerinden hesaplanmıştır.

B) KOLEKSİYON, KULLANICI, TEKNOLOJİ:

Moderatörlüğünü YÖK Yürütme Kurulu Üyesi Prof. Dr. Ş. Tufan BUZPINAR'ın yaptığı oturumda İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi Kütüphanesi'nden Ebru KAYA, İzmir İleri teknoloji Enstitüsü Kütüphanesi'nden Gültekin GÜRDAL ve Koç Üniversitesi Kütüphane Direktörü Tuba AKBAYTÜRK ÇANAK konularıyla ilgili sunumlarını yapmışlardır. Üzerinde tartışılan standartlara yönelik bilgiler aşağıdaki maddelerde gösterilmektedir.

ba) Koleksiyon (Derme):

Üniversitelerin kuruluşunda 25.000 kitaplık bir çekirdek koleksiyon (core collection) ile başlanması, FTE sayısı 1.000'e ulaştığında kişi başına asgari 37 kitap düşecek bir koleksiyona ulaşılması öngörülmüş ve FTE sayısı arttıkça kişi başına düşen sayının azalarak devam etmesi düşünülmüştür. Kişi başına düşmesi önerilen 37 adetlik kitap sayısı, Kuzey Amerika ve Kanada araştırma kütüphanelerinin, kişi başına 148 olan 22 yıllık kitap ortalamasının %25'ine karşılık gelen rakamdır. Tablo 3'de detayı verilen hesaplama sonucunda; başlangıçta 25.000 kitaplık dengeli bir çekirdek koleksiyon oluşturulması, 1.000 FTE'ye ulaşıldığında x 37 kitap = 37.000

olması, 2.000-9.000 FTE arasında sırasıyla x 30, 25, 21, 19, 17, 15, 14, 13 adetlik bir koleksiyon ulaşılması önerilmektedir.

10.000-50.000 FTE'ye sahip üniversitelerde ise kütüphane koleksiyonunun büyüklüğü FTE sayısının 12 kitap ile çarpılmasıyla bulunmuştur. Böylelikle 1.000 FTE'ye sahip bir üniversitenin asgari 37.000, 50.000 FTE'ye sahip bir üniversitenin ise 600.000 basılı ve elektronik kitaba (yıllık abonelikler hariç) sahip olması hedeflenmiştir.

Multimedya koleksiyonunda da benzer bir yaklaşımla kademeli olarak FTE'ye göre azalan bir katsayı kullanılmış ve 1.000 ile 13.800 arasında koleksiyonlar önerilmiştir.

TABLO 3: Koleksiyon Standartları:

Kullanıcı	Koleksiyon		
	FTE	Yayın Sayısı/Cilt (Sahip Olunan Basılı + Elektronik)	Multimedya
1.000	38.000	1.000	Program x 100
2.000	60.000	1.800	Program x 100
3.000	75.000	2.400	Program x 100
4.000	84.000	2.800	Program x 100
5.000	95.000	3.250	Program x 100
6.000	102.000	3.600	Program x 100
7.000	105.000	3.850	Program x 100
8.000	112.000	4.000	Program x 100
9.000	117.000	4.410	Program x 100
10.000	120.000	4.800	Program x 100
11.000	132.000	5.170	Program x 100
12.000	144.000	5.520	Program x 100
13.000	156.000	5.720	Program x 100
14.000	168.000	6.020	Program x 100
15.000	180.000	6.300	Program x 100
16.000	192.000	6.560	Program x 100
17.000	204.000	6.800	Program x 100
18.000	216.000	7.020	Program x 100
19.000	228.000	7.220	Program x 100
20.000	240.000	7.400	Program x 100
21.000	252.000	7.560	Program x 100
22.000	264.000	7.700	Program x 100
23.000	276.000	7.820	Program x 100
24.000	288.000	7.920	Program x 100
25.000	300.000	8.000	Program x 100
26.000	312.000	8.060	Program x 100
27.000	324.000	8.100	Program x 100
28.000	336.000	8.372	Program x 100
29.000	348.000	8.642	Program x 100
30.000	360.000	8.910	Program x 100
31.000	372.000	9.176	Program x 100
32.000	384.000	9.440	Program x 100
33.000	396.000	9.702	Program x 100
34.000	408.000	9.962	Program x 100
35.000	420.000	10.220	Program x 100
36.000	432.000	10.476	Program x 100
37.000	444.000	10.730	Program x 100
38.000	456.000	10.982	Program x 100
39.000	468.000	11.232	Program x 100
40.000	480.000	11.480	Program x 100
41.000	492.000	11.726	Program x 100
42.000	504.000	11.970	Program x 100
43.000	516.000	12.212	Program x 100
44.000	528.000	12.452	Program x 100
45.000	540.000	12.690	Program x 100

bb) Kullanıcı Hizmetleri:

Kullanıcısı olmayan bir kütüphane düşünülemez. Üniversite kütüphaneleri tüm çalışmalarını ve hizmetlerini kullanıcıların gereksinimlerini karşılamak üzere yapmalı ve geliştirmelidir. Sınırlı kaynağın doğru hizmetlerin tasarlanmasında kullanılması için gerekli şartların sağlanması, kütüphanelerin ve kütüphanecilerin birincil görevidir.

Bir üniversite kütüphanesi temelde öğretim üyeleri, öğrenciler ve idari personel olmak üzere üç kullanıcı grubuna hizmet vermektedir. Bu üç grubun kütüphane kullanım amaçları ve kullanım biçimleri birbirinden ayrıldığı gibi, öğrenci grubu kendi içinde lisans ve lisansüstü gibi kategorilerde farklılıklar gösterir. Kütüphaneler hizmetlerini bu grupların farklı beklenti ve ihtiyaçlarına göre; üniversitelerin var oluş amaçları olan araştırma, eğitim ve öğretime göre şekillenmek zorundadır. Günümüzde kütüphanelerden teknolojinin de itici gücü ile hizmet çeşitliliği beklenmektedir. Bilgi teknolojileri ile gelen elektronik kaynaklar, dijital içerik taşıyıcılar, web keşif araçları gibi yeni nesil hizmetlere paralel olarak dolaşım (ödünç verme hizmeti), danışma gibi geleneksel hizmetlerin de sürdürülmesi beklenmektedir. Günümüzde kütüphane kullanımı fiziksel mekândan ve zamandan bağımsız olarak, 7/24 gerçekleşmektedir. Bu da kendi içinde fırsatlar yarattığı kadar zorlukları da beraberinde getirmektedir. Liselerden gerekli bilgi okuryazarlığı formasyonuna sahip olmadan mezun olan öğrenciler üniversitelerde ilk kez gerçek bir kütüphane ile tanışmaktadır. Öğrencilere yaşam boyu eğitim için edinilmesi gerekli olan bilgi okuryazarlığı becerileri üniversite öncesinde kazandırılmadığından, üniversitede verilmeye çalışılmaktadır. Kütüphanecilerin donanımlarında da çeşitli eksiklikler bulunmakta ve meslek içi eğitim gereksinimi hissedilmektedir.

bc) Teknoloji Altyapısı:

Kütüphaneler bugüne kadar olduğu gibi bundan sonra da teknolojiyi ilk uygulayan ve yeni teknolojilerden öncelikle etkilenen kurumlardan olmaya devam edecektir. Özellikle İnternetin ve elektronik yayıncılığın yaygınlaşması ile beraber kütüphanelere gelerek kullananlar kadar İnternet üzerinden kullanan kitleler oluşmuştur. Öğretim üyelerinin büyük bir bölümü artık kütüphane kaynaklarını odalarından ya da laboratuvarlarından kullanmaktadırlar. Kütüphanelerin mali kaynaklarının çok büyük bir oranı artan biçimde elektronik kaynaklara harcanmaktadır. Bu nedenle kullanıcıların olduğu her yerde olmayı amaç edinen kütüphaneler tüm hizmet ve olanaklarından en hızlı ve güvenilir şekilde kullanıcılarını yarandıracak sistemler ve altyapılar kurmak ve bulut bilişimden daha fazla yararlanmak zorundadırlar.

Kütüphane bütçelerinin büyük kısmının elektronik kaynaklara ayrılmasına ve kullanıcıların büyük bölümünün kütüphane kaynaklarını uzaktan kullanma isteklerine rağmen, birçok üniversite kütüphanesi web sitesinin tasarımı yetersizdir. Öte yandan uluslararası standartlardan yoksun ve üniversite içindeki diğer sistemlerle uyumlu olmayan otomasyon sistemleri nedeni ile kaynaklar boşa harcamakta, kullanıcılar aradıkları bilgi kaynaklarına erişememektedir. Günümüz üniversite öğrencileri ağırlıklı olarak akıllı telefonlar, mobil cihazlar kullanırken üniversite kütüphaneleri onlara uygun ürün ve hizmet geliştirememektedir. Önümüzdeki dönemlerde bu konuda ciddi iyileştirmeler yapılamaz ise FATİH projesi ile büyüyen ve üniversiteye gelen gençlik ile kütüphaneler arasında büyük bir uçurum meydana gelecektir.

C) BİLGİ OKURYAZARLIĞI VE AÇIK ERİŞİM:

Son oturumun moderatörlüğünü YÖK Yürütme Kurulu Üyesi Prof. Dr. Mehmet ŞİŞMAN üstlenmiş, İstanbul Bilgi Üniversitesi Kütüphanesi'nden Sami ÇUKADAR ve Özyeğin Üniversitesi Kütüphanesi'nden İlkay HOLT konularıyla ilgili sunumlarını yapmışlardır. Üzerinde tartışılan konulara yönelik bilgiler aşağıdaki maddelerde gösterilmektedir.

ca) Bilgi Okuryazarlığı:

Bilgisayar ve internet belli bir yaşın üzerindeki insanların yaşamına, yaygınlaşmasıyla birlikte girmiş ve genç nesil ise bilgi teknolojisi ürünleri ile dijital dünyanın bir parçası haline gelmiştir. İnternetin paylaşımı kolaylaştırması, kaynağı ve doğruluğu belli olmayan bilgilerin hızla yayılmasına neden olmuştur. Katlanarak artan bilgi okyanusunda doğru bilgi kaynaklarına ulaşmak için başvurulan arama motorları, seçimi ve ayıklanması çok güç sonuçlar vermeye başlamıştır.

Bu durumla gereği gibi baş etmek ve öğrencileri ihtiyaç duyduğu yeteneklerle donatmak için gelişmiş ülkeler, e-okuryazarlık dersleri açmakta, çeşitli programlar uygulamakta ve bu programları öğretim müfredatının her aşamasına entegre etmektedir. Dijital dünyada bilgiyi yönetmek, öğrencileri bu yeni dünyanın ihtiyaç duyduğu yeteneklerle donatmak ve bilgi okuryazarı bireyler olarak yetiştirmek üzere dersler açmak gerekmektedir.

Bu kapsamda toplantıda aşağıdaki ders müfredatının öğrencilere okutulması önerilmiştir:

Bilgiye Erişim ve Araştırma Yöntemleri Dersi

Bilgiye Erişim ve Araştırma Yöntemleri Dersi Haftalık Ders Konuları

Dersin Amacı:

Bu derste basılı ve elektronik ortamda bulunan bilgi kaynaklarını tanıma, araştırma ve bu kaynaklara erişim üzerinde durulmaktadır. Bilimsel araştırma süreci, temel araştırma yöntemleri ve akademik yazım teknikleri incelenmektedir. Bu çerçevede konu seçimi, literatür araştırması, kaynakların değerlendirilmesi, kaynak gösterme ve araştırmanın yazılması konuları ele alınacaktır.

Dersin Hedefleri:

- 1) Bilimsel araştırma süreci ve yöntemleri hakkında bilgi vermek.
- 2) Basılı ve elektronik ortamda bulunan belirli bir konudaki (hukuk, tıp, mühendislik, vb.) bilgi kaynaklarını tanıma, etkin biçimde erişme ve kullanma.
- 3) Öğrencilerin geleneksel ve e- kütüphane sisteminin kullanımını geliştirme.
- 4) Pratik uygulamalar ile belirli bir konuda (hukuk, tıp, mühendislik, vb.) literatürü tüketme yetkinliğini kazandırma.
- 5) Bilimsel yazım tekniğini geliştirmek ve bilimsel etik konusunda farkındalık oluşturmak.

Haftalık ders konuları		
Hafta	Ders	Ders içeriği
1. Hafta	Ders hakkında temel bilgiler	Dersin içeriği, amaç ve çıktıları, işlenişi Bilgiye erişim ve araştırma yöntemlerinin önemi
2. Hafta	Bilgi, bilgi kaynakları ve bilgi merkezleri	Bilginin tanımı ve türleri Bilgi kaynağı ve türleri Bilgi kaynaklarının bulunduğu merkezler
3. Hafta	Bilgiye erişim stratejileri	Bilgi arama için etkin bir strateji geliştirilmesi Anahtar kelime oluşturma Boolean İşleçleri Araştırmanın formüle edilmesi
4. hafta	Belirli bir alanda (hukuk, tıp, mühendislik, vb.) Türkçe içerikli/Türkiye'deki bilgi kaynakları	Referans / Danışma kaynakları E-dergi veri tabanları E-kitap veri tabanları Konusal veri tabanları Tez veri tabanları Online kataloglar Ulusal toplu katalog Açık erişimli e-kaynaklar
5. Hafta	Belirli bir alanda (hukuk, tıp, mühendislik, vb.) Türkçe içerikli/Türkiye'deki bilgi kaynakları ilgili pratik çalışmalar	Referans / Danışma kaynakları E-dergi veri tabanları E-kitap veri tabanları Konusal veri tabanları Tez veri tabanları Online kataloglar Ulusal toplu katalog Açık erişimli e-kaynaklar
6. Hafta	Belirli bir alanda (hukuk, tıp, mühendislik, vb.) uluslararası bilgi kaynakları	Referans / Danışma kaynakları E-dergi veri tabanları E-kitap veri tabanları Konusal veri tabanları Tez veri tabanları Online kataloglar Ulusal toplu katalog Açık erişimli e-kaynaklar
7. Hafta	Belirli bir alanda (hukuk, tıp, mühendislik, vb.) uluslararası bilgi kaynakları ile ilgili pratik çalışmalar	Referans / Danışma kaynakları E-dergi veri tabanları E-kitap veri tabanları Konusal veri tabanları Tez veri tabanları Online kataloglar Keşif araçları Uluslararası toplu kataloglar Açık erişimli e-kaynaklar
8. Hafta	Proje (Vize yerine)	
9. Hafta	Web ortamındaki kaynakların değerlendirilmesi	İnternet Akademik internet kaynakları Web kaynaklarının değerlendirilmesi
10. Hafta	Bilimsel yazının aşamaları ve bölümleri	Konu seçimi, geçici plan hazırlama, kaynakların okunup değerlendirilmesi, eleştirel okuma, yazma Başlık, öz, içindekiler, kısaltmalar, giriş, metin, sonuç, kaynakça

11. Hafta	Alıntı yapma ve kaynakça hazırlama	Metin aktarmaları, doğrudan ve dolaylı aktarma, dipnotlarda kullanılan kısaltmalar ve kaynakça hazırlama
12. Hafta	Bilimsel etik, intihal Bilimsel yazımda kullanılan programlar	Bilimsel etik ve intihal Bilimsel yazıda kullanılan yazım programları Alıntı yapma ve kaynakça oluşturma yazılımları
13. Hafta	Pratik çalışma	Hataları gözlemleyerek yazmayı öğrenme, Genel değerlendirme
14. Hafta	Final Sınavı	

Ders işleme yöntemi: Öğrenci başarısının değerlendirilmesi

Konu anlatımı	Derse katılım	: %10
Davetli konuşmacılar	Quiz 1	: % 7
Pratik çalışmalar	Quiz 2	: % 8
	Proje	: %35
Ders Kredisi: 2	Final	: %40

Bu ders için temel ve yardımcı kaynaklar:

- AKKOYUNLU, B., (2008). Bilgi okuryazarlığı ve yaşam boyu bilgi okuryazarlığı öğrenme. *8th International Educational Technology Conference (IETC2008)*, 6-9 Mayıs 2008. Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- BAL, H. (2012). *Bilimsel araştırma yöntem ve teknikleri*. Isparta, Süleyman Demirel Üniversitesi.
- COPUS, J. (2009). *Brilliant writing tips for students*. Hampshire, Palgrave Macmillan.
- DAN, K. (2014). *How the language really works: the fundamentals of critical reading and effective writing*. [Erişim adresi: <http://www.criticalreading.com/>].
- DAY, R.A. (1996). *Bilimsel bir makale nasıl yazılır ve yayımlanır?*. Çeviren G. AŞKAR ALTAY. Ankara: TÜBİTAK. [Erişim adresi: http://www.wadsworth.com/cgi-wadsworth/course_products_wp.pl?fid=M2&discipline_number=25&product_isbn_issn=0534574742].
- GAUNT, J., MORGAN, N., SOMERS, R., SOPER, R., SWAIN, E. (2009). *Handbook for information literacy teaching (HILT)*. Cardiff University, University Library Service. [Erişim adresi: <http://www.cardiff.ac.uk/insrv/educationandtraining/infolit/hilt/HILT%202011%20-%20FINAL.pdf>].
- GODFREY, J. (2010). *Reading and making notes*. Basingstoke, Palgrave Macmillan.
- GODWIN, J. (2009). *Planning your essay*. Basingstoke, Palgrave Macmillan.
- GÖZLER, K. (2013). *Örnekleriyle usulsüz alıntı sorunu*. Bursa. Indiana University, *Plagiarism : what It is and how to recognize and avoid It*. [Erişim Adresi: <http://www.indiana.edu/~wts/pamphlets/plagiarism.shtml>. Erişim Tarihi: 2014].
- KARASAR, N. (1994). *Bilimsel araştırma yöntemi : kavramlar, ilkeler, teknikler*. 7. bs., Ankara: 3A Araştırma Eğitim, Danışmanlık Ltd. Şti.
- YONGALIK, A., KARAYALÇIN, Y. (2008). *Hukukta öğretim - kaynaklar - metod problem çözme*. Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü.
- KARPUZ, B. (2009). *Araştırma yöntem ve stratejileri*. Editör S. ÇELİK. İstanbul, Hiperlink Yayınları.
- KURBANOĞLU, S. (2004). *Kaynak gösterme el kitabı*. Ankara, ÜNAK.
- POLAT, C., ODABAŞ, H. (2008). *Bilgi toplumunda yaşam boyu öğrenmenin anahtarı : bilgi okuryazarlığı. Küreselleşme, Demokratikleşme ve Türkiye Uluslararası Sempozyumu Bildiri Kitabı*, içinde Antalya (Turkey), 27-30 March 2008.
- SEYİDOĞLU, H. (2009). *Bilimsel araştırma ve yazma el kitabı*. Geliştirilmiş 10. bs. İstanbul, Güzem Yayıncılık.
- ŞENGEL, D. (2002). *İstanbul Bilgi University guide to writing academic papers and dissertations*. İstanbul, İstanbul Bilgi University. [Erişim adresi: <http://library.bilgi.edu.tr/screens/ebooks.html>].
- UÇAK, N.Ö. BİRİNCİ, H.G. (2008). Bilimsel etik ve intihal. *Türk Kütüphaneciliği*, 22, (2), 187-204.ss.

Örnek Ders Taslakları

- 1) Üniversitelerde Kütüphane Merkezli Bilgi Okuryazarlığı, Örnek Ders taslağı, Coşkun Polat [Erişim adresi: <http://eprints.rclis.org/7479/1/TEZ-KOPYA.pdf>].
- 2) Araştırma Yöntemleri ve Hukuk Bilgi Kaynaklarına Erişim, İstanbul Bilgi Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Sami Çukadar ve Kerem Kahvecioğlu.
- 3) Hukukî Araştırma Yöntemleri Dersi, Yeditepe Üniversitesi, Erhan Adal.
- 4) Bilgi Kaynakları Dersi, Başkent Üniversitesi İletişim Fakültesi, Mustafa Sağsan. Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri, Yaşar Tonta. Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü. [Erişim adresi: <http://www.acikders.org.tr/course/view.php?id=80>].

SONUÇ ve ÖNERİLER

“Üniversite kütüphanelerini yeniden düşünmek” başlıklı iki gün süren bu toplantılarda en önemli kazanım şüphesiz, “üniversite kütüphanelerinde standart uygulamaların yaygınlaşması ve bunun için YÖK’ün kararlılık göstermiş olması”dır. YÖK, koordinatör üst birim olarak, üniversite kütüphaneleri için tespit edilen standartları üniversite yönetimlerine iletecek ve gerçekleştirme takvimlerini izleyecek ve denetleyecektir.

Bu çabaların süreç içinde üniversite kütüphanelerini daha etkin, verimli ve kaliteli hale getireceği, hizmetlerin çeşitleneceği ve standart hale geleceği umulmaktadır. Önerilen standartlar, Batı ülkelerindeki standartlar incelenerek belirlenmiş ve ülkemiz koşulları dikkate alınarak oluşturulmuştur.

Kısa başlıklar halinde öneriler şu şekilde sıralanabilir:

Kütüphane binası ile ilgili standart önerileri:

1. Kampüs kütüphaneleri mümkünse kampüsün merkezinde, bütün birimlerde bulunan öğrenci ve araştırmacılar tarafından kolayca erişilebilir konumda inşa edilmeli, bir araştırma merkezi olmasının yanı sıra sosyal ve kültürel bir merkez olarak planlanmalıdır. Engelli kullanıcıların da fırsat eşitliği içerisinde kolayca yararlanabilecekleri biçimde inşa edilmelidir.
2. Binanın tamamı veya belli bölümleri gerektiğinde bağımsız birimler olarak 24 saat boyunca hizmete açılacak şekilde modüler yapıda planlanmalıdır.
3. Kütüphanenin rahatça ulaşılabilecek giriş bölümlerinde okuma, sergi, izleme ve dinlenme alanları oluşturulmalı ve sadece bu ihtiyaçlar için gelenler kütüphanenin diğer kısımlarında sirkülasyon oluşturmamalıdır.
4. Konferans ve sergi salonları yeme, içme alanları ile birlikte planlanmalı, bu alanlar farklı sosyal ve kültürel etkinlik ihtiyaçlarını karşılayacak biçimde tasarlanmalıdır.
5. Araştırmacılar için bireysel ve grup çalışmaları yapabilecek özel alanlar hazırlanmalıdır.
6. Genel alanlar çeşitlendirilmiş ve farklı biçimlerde tasarlanmış oturma grupları ile düzenlenmelidir.
7. Açık ve kapalı raf alanları üniversitenin stratejik planlarında öngördükleri büyümeyi karşılayacak biçimde planlanmalıdır.
8. Nadir ve yazma eserler ile diğer kıymetli yayınlar için depolama alanları özel olarak planlanmalı, ısı ve nem kontrolü ile gazlı yangın söndürme sistemleri binanın projelendirilmesi sırasında tasarlanmalıdır.
9. Deprem, yangın ve su baskınına karşı alınacak önlemler dikkat ve özenle planlanmalıdır.
10. Güvenlik ve sosyal-kültürel amaçlar için ses ve görüntü sistemleri planlama aşamasında düşünülmelidir.

11. Yayınların güvenliği için kullanılan farklı sistemler bulunduğundan bu konudaki karar projelendirme sırasında verilmelidir.
12. Bilgisayar ve fotokopi makinesi gibi cihazlar için mevcut ve gelecekteki ihtiyaçlar için gerekli altyapı düşünülmelidir.
13. Teknolojinin yoğun olarak kullanıldığı akıllı kütüphane binası aşağıdaki unsurlardan oluşmalıdır:
  - İklimlendirme sistemi.
  - Yangın alarm sistemi.
  - Aydınlatma kontrol sistemi.
  - Giriş kontrol sistemi (kartlı geçiş sistemi, özel koleksiyonlar için parmak damar izi okuyucu).
  - Merkezi kamera güvenlik sistemi.
  - Multimedya kontrol sistemi.
  - Asansör kontrol sistemi.
  - Otomatik garaj sistemi
  - Merkezi UPS Sistemi.
  - Perde / panjur kontrol sistemi.
  - Uzaktan algılama kontrol sistemi.
  - Kitap güvenlik sistemi (RFID vb.).
  - Bilgilendirme, iletişim, ağ (network) ve raporlama sistemi.
  - Kütüphane otomasyon sistemi.
  - Kütüphane binası yönetim sistemi.

Personelle ilgili standart önerileri:

1. Çalışanların sahip olmaları gereken hedefler yetkinlik bazlı performans sistemine göre değerlendirilmelidir.
2. Çalışanların gelişimi sağlanmalı, zayıf yönleri güçlendirilmelidir.
3. Kütüphanelerde iş ve hizmet süreçleri tanımlı hale getirilmeli ve personelin verimli çalışabileceği şekilde düzenlenmelidir.
4. Çalışanların iş doyumu ve yaşam kalitesi artırılmalıdır.
5. Çalışma ortamındaki güvenlik ve çevre faktörleri dikkate alınmalı, çalışan personelin eğitimi ve çalışma ortamında personel sağlığını olumsuz etkileyecek faktörler azaltılmalıdır.
6. Kütüphane ve çalışanlarla ilgili yasa, yönetmelik ve tüzüklerin uygulanması ve tüm kurum çalışanlarının bunları yaşam biçimi haline getirmesi için gerekli çalışmalar yapılmalıdır.
7. İş ve hizmet süreçlerinde personelin görüş ve önerileri alınmalıdır.

Bütçeyle ilgili standart önerileri:

1. Üniversiteler toplam bütçelerinin asgari %1'i kadar kısmını yayın alımı için ayırmalı, yeni kurulan üniversitelerde 3 yıl boyunca bu miktar %5'ten aşağı olmamalıdır.
2. Üniversitelerin Yatırım Programı'nda Muhtelif İşler Projesi altında yer alan Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı'nın sermaye giderlerindeki Kütüphane Yayın Alım Projesi, Muhtelif İşler Projesi'nden çıkarılarak Yatırım Programı'nda bağımsız bir proje olarak yeniden düzenlenmelidir.
3. Bütçe; enflasyon, döviz kuru farkı, yeni açılan bölümler ve artan kontenjanlar dikkate alınarak her yıl artırılmalıdır.
4. Vakıf üniversitelerinin kütüphane bütçeleri her yıl açıklanmalıdır.
5. Uluslararası karşılaştırmalı bütçe istatistiklerinde kütüphane açısından gelişmişlik düzeyinin takip edilebilmesi için Analitik Bütçe Sınıflandırmasında Genel Yönetim

Bütçelerinin “03. Cari” ve “06. Sermaye” bütçesinde yer alan kütüphane yayın alımları gider kodları cari ve sermaye bütçesinde aynı olacak şekilde yeniden tanımlanmalıdır.

6. Tablo 3’de verilen koleksiyon standartlarında belirlenen oranlar yakalanıncaya kadar üniversitenin fonlarından kütüphanelere ek kaynak ayrılmalıdır.
7. Üniversitelerin kütüphane yayın alım bütçelerini tehdit eden vergilendirme konusu (KDV, Damga Vergisi, Kurumlar Vergisi, Gümrük Vergisi vs.) ilgili mevzuatında ve Yüksek Öğretim Mevzuatında istisna kapsamında olmalı ve bu durum açık bir şekilde belirtilmelidir.
8. Şu halde Yüksek Öğretim Mevzuatında istisna düzenlemesi olmadığından 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu’nun 19. Maddesinde geçen hükmün, ilgili kanundaki 17(1) maddesinin yurt dışından satın alınan elektronik kaynakların KDV istisnası yönünden açıklığa kavuşturulması sağlanmalıdır.

Koleksiyonla ilgili standart önerileri:

1. Üniversite kütüphaneleri, üniversitedeki eğitim, öğretim ve araştırma faaliyetlerini destekleyebilecek büyüklükte ve kapsamda bir koleksiyona sahip olmalıdır.
2. Kütüphane koleksiyonu, kayıtlı bilginin bütün biçimlerini içermeli; koleksiyonda kitap ve dergilerin yanı sıra elektronik kaynaklar ve görsel-işitsel materyaller bulunmalı, kullanıcılarının gereksinim duyduğu her türlü bilgi kaynağına erişim sağlamalıdır.
3. Kütüphane koleksiyonu oluşturulurken başlangıçta çekirdek koleksiyona (core collection) ağırlık verilmeli, her bilim dalı için en fazla öneme sahip kitaplar, dergiler ve diğer materyaller önem derecesine göre sağlanmalıdır.
4. Lisans öğrencileri ders programlarına uygun olarak aynı kütüphane kaynağına ihtiyaç duyacağından dolayı rezerv koleksiyonu için basılı ve elektronik olarak ilgili kaynaklar sağlanmalıdır.
5. Danışma kaynakları öğrenciler için standart ve disiplinlerarası indeks ve kaynakları içermelidir ve bu kaynaklara etkin erişim sağlanmalıdır.
6. Öğrencilerin ödev, sunum ve projelerinde kullanmaları gereken kaynakların ait olduğu disiplinlerin dışında diğer disiplinlerdeki konuları içeren geniş bilgiler de sağlanmalıdır.
7. Kullanıcıların kişisel ilgi alanlarına yönelik konularda ve onları araştırmaya teşvik edecek bilgi kaynakları da sağlanmalıdır.
8. Koleksiyon politikaları güncel etkinlikler, kültürel ilgi alanları, kariyer imkânları gibi ihtiyaçların parçası olan konularda da bilgi ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde düzenlenmelidir.
9. Koleksiyon değişen ders programlarına ve kullanıcı beklentilerine duyarlı ve dinamik bir yapıda olmalıdır.
10. Kütüphane koleksiyonu, yeni bilgi kaynakları ile sürekli geliştirilmeli ve güncel bilimsel verileri kullanıma sunmalıdır. Kütüphane materyallerinin seçimine ve sağlanmasına yardımcı olacak yazılı bir “koleksiyon geliştirme politikası” oluşturulmalıdır.
11. Kaynak seçiminde öğretim üyeleri ile iş birliği yapılmalıdır. Çekirdek koleksiyon oluşturulduktan sonra kurumun eğitim, öğretim politikalarını ve faaliyetlerini destekleyen güncel koleksiyon için öğretim üyelerinin profilleri oluşturularak kütüphane servis ve hizmetlerinden yararlanmaları ve yeni yayın seçiminde bulunmaları sağlanmalıdır.
12. Kütüphane koleksiyonu açık raf sistemine göre düzenlenmeli, kullanıcıların ilgili kaynaklara kolaylıkla erişebilmeleri sağlanmalıdır.
13. Kütüphane koleksiyonu üniversite ihtiyaçlarına göre düzenli olarak kontrol edilmeli ve koleksiyonun güncelliği sağlanmalıdır.
14. Kütüphane, diğer kütüphanelerle bilgi ve belge paylaşımı konusunda iş birliği yöntemleri geliştirerek kullanıcılarının bilgi gereksinimlerini karşılamalıdır.
15. Koleksiyonun niceliğinden daha çok niteliğine önem verilmelidir.
16. Kütüphane kaynaklarının kaydı uluslararası standartlara uygun olarak oluşturulmalı, bu yolla toplu katalog oluşturulmasına ve kaynak paylaşımına zemin hazırlanmalıdır.

Kullanıcı hizmetleriyle ilgili standart önerileri:

1. Günümüzde bilgiyi arama ve kullanma davranışı açısından kullanıcılar, dijital göçmenler ve dijital yerliler olarak iki grupta anılmaktadır. Bu gruplara mensup kullanıcının ihtiyaçları ve öğrenme yaklaşımları iyi analiz edilmelidir. Karma hizmet sunularak iki grubun da ihtiyaçları karşılanmalı, grupların gösterdiği farklı öğrenme alışkanlıkları dikkate alınmalıdır.
2. Öğretim üyeleri, öğrenciler ve idari personel olarak kategorilendirilebilen kullanıcılar için tanımaya yönelik analiz süreci ve karma hizmet anlayışı devam ettirilmelidir.
3. Kütüphaneler farklı yayın formatlarını (basılı, elektronik, görsel-işitsel) sunmak üzere gerekli alt yapıyı barındırmalıdır.
4. Cep telefonu, tablet bilgisayar gibi mobil araçlar üzerinden erişilebilen arayüzler oluşturulmalı, hizmetler bu yeni platformlara taşınmalıdır.
5. Kütüphane binalarında çalışma alanları çeşitlendirilmeli ve teknoloji yoğun ve grup olarak yürütülen proje tabanlı öğretim programlarını destekleyecek çalışma mekânları yaratılmalıdır.
6. Kullanıcıları teknoloji ile tanıştırmak ve gereksinimlerini karşılamak için dizüstü bilgisayarlar, iPad ve benzeri tablet bilgisayarlar, hesap makineleri ve daha pek çok elektronik cihazı ödünç vermeye başlamalıdır.
7. Koleksiyon geliştirme modeli olarak kullanıcıya ihtiyaç duyduğu an ihtiyaç duyduğu kaynağa erişimini sağlayan “kullanıcı odaklı koleksiyon geliştirme” ya da “kısa süreli erişim modelleri” değerlendirilmeli ve bunun önündeki bütçe yönetim engelleri kaldırılmalıdır.
8. Kütüphaneler yaptıkları her türlü yatırımın geri dönüşünü de takip ile yükümlüdür. Bu sebeple kaynakların ve hizmetlerin başarılı ve hiç sonlanmayan tanıtım çalışmaları ile desteklenmelidir.
9. Kullanıcı nerede ise orada olunması önemlidir. Bu bakımdan kampüs genelinde görünür olmanın ve sosyal medyadan faydalanmanın, hizmetleri buralara taşımının yolları aramalıdır.
10. Kütüphaneciler yeni teknolojiler ile buna bağlı yeni hizmetler alanında yetiştirilmeli ve aynı zamanda tanıtım ve pazarlama alanında da eğitimlerle desteklenmelidir.
11. Üniversite kütüphaneleri öğrencilere bilgi okuryazarlığı becerilerini kazandırmak üzere oryantasyon ve eğitim programları düzenlemelidir.
12. Eğitim programları; “araştırma teknikleri”, “kaynak değerlendirme”, “bilginin etik kullanımı”, “atıf yapma” gibi pek çok konuyu içermelidir.
13. Üniversiteler bu eğitimleri müfredatın içine koymalı, kredili ya da kredisiz ders olarak bu çabaların daha büyük başarı ile sonuçlanmasına destek olmalıdır.
14. Bu çabaların her üniversite bünyesinde yeniden tekrarlanması yerine, mesleki örgütlerle işbirliğine gidilerek yukarıdaki ders önerisi çerçevesinde merkezi olarak düzenlenmelidir.

Teknoloji altyapısıyla ilgili standart önerileri:

Üniversiteler bilişim altyapısı kurarken ve çeşitli faaliyetleri için otomasyon yazılımları seçerken bu yazılımların birlikte işleyebilirliğine dikkat etmeli ve tüm bilişim altyapısını bir bütün olarak planlamalıdır. Artık üniversiteler kurumsal düşünmek yerine global düşünmeli ve sistemlerini tüm dünya ile uyumlu ve birlikte çalışabilir sistemlerle oluşturmalıdır. Kütüphanelerin bünyesinde en az bir adet bilişim altyapısından sorumlu ve bilişim geçmişine sahip uzmanın bulunması hayati derecede gereklidir. Kısaca ifade etmek gerekirse;

- Konusunda uzman profesyoneller tarafından yönetilen,
- Uluslararası standartlara uygun,

- Birlikte çalışabilirlik (interoperability) prensiplerine göre tasarlanmış,
- Enerji kesintisi, yedekleme ve acil durum yönetimi (disaster recovery) konularında önlemler alınmış bilişim altyapısı kütüphanelerin olmazsa olmazlarındandır.

Kütüphanelerin teknolojik altyapısı ile ilgili hususlar ise şu şekilde sıralanabilir:

1. **Web Sitesi:** Günümüzde kütüphane web sitelerinin mimarisi kullanıcıların gerçek ihtiyaçlarını karşılamaya dönük olmak zorundadır. Hedef kullanıcılara (öğrenci, öğretim üyesi ve araştırmacılar) aradıkları bilgiye ulaşmada karışık sistemler sunmak yerine bilgiye erişimi basitleştiren fonksiyonel sistemler kullanılmalıdır. Bunun için kullanıcıyı merkeze alan tasarımlar, kullanıcının gerçek ihtiyacını belirlemek için çeşitli analizler yapılmalıdır. Gelişen web teknolojileri ile beraber yeni nesil kullanıcıların bilgiye erişim davranışlarını temel alarak web siteleri hazırlanmalı ve onların en kısa yoldan aradıkları bilgiye erişmelerine olanak sağlanmalıdır. Kullanıcının neye ihtiyacı olduğu tespit edilip, doğru bilgi kaynaklarına yönlendirilmelidir. Sahip olduğumuz bilgi kaynaklarına erişimi hızlandırılmalı, kullanıcıların bilgiye erişim için harcadıkları zamandan tasarruf etmeleri sağlanmalıdır. Hazırlanacak web sitesi mutlaka bir içerik yönetim (Content Management System) sistemi ile hazırlanmalı ve yönetilmelidir. Bu şekilde daha etkin ve etkili web sitelerinin tasarlanmasına ve içeriklerinin yönetilmesine imkân sağlanmış olur.
2. **Entegre Kütüphane Otomasyon Sistemi:** Üniversite kütüphaneleri, işlevsel ve yeterli bir kütüphane otomasyon sistemi ile üniversiteye, etkin bilgi ve araştırma hizmeti verebilir. Bütünleşik kütüphane otomasyon sistemleri, kütüphanelerin, yeni teknolojilerin etkisiyle geçirdikleri evrime ayak uydurması sayesinde gelişmektedir. Kütüphane otomasyon sistemlerinde aranan en önemli özellik kütüphane işlerini ekonomik şekilde bütünleşik olarak yapabilesidir. Kullanıcıların zamanla değişen taleplerini karşılamak için tüm basılı ve elektronik kaynaklara erişim sağlayan, referans hizmetlerinde bütünleşik yapıya sahip olmasıdır. Kütüphanelerdeki elektronik kaynakların sayısının giderek artması, kitap siparişlerinin ve buna paralel olarak kataloglama sayısının artması, bütçe kontrolünün gerekliliği, istatistik almanın giderek daha önemli hale gelmesi gibi değişkenler kütüphaneler için hızla daha büyük bir gereksinim haline dönüşmüştür. Kütüphane otomasyon sistemde olması gereken ana modüller şu şekilde sıralanabilir:
  - OPAC (sorgulama ara yüzü).
  - Sağlama.
  - Muhasebe ve bütçe kontrolü.
  - Kataloglama ve veri tabanı yönetimi.
  - Otorite kontrolü.
  - Süreli yayın kontrolü.
  - Ödünç verme (güvenli, kendi kendine hizmet verme fonksiyonuna sahip).
  - Rezerv.
  - ILL (Inter Library Loan / Kütüphanelerarası Ödünç Verme).
  - Elektronik koleksiyonlar.
  - Elektronik koleksiyon yönetimi.
  - Elektronik kaynaklara kampüs dışı erişim hizmetleri.
  - Üniversitelerdeki kampüs kart, öğrenci sistemleri gibi ortak uygulamaları destekleyen modüller.

Kütüphane otomasyon sistemi aşağıdaki standartlarla tamamen uyumlu olmalıdır:

- Elektronik veri değişimi (EDI).
- Z39,2 MARC21.
- RDA.
- Z39,71 MARC21 "holdings" formatı veya Z39.44 süreli "holdings" ve Z39.57 süreli yayın dışındaki kayıt formatı.

- Z39.50 “Bilgi Erişim Hizmet Tanımı” ve “Kütüphane Uygulamalarında Protokol Özelliği”.
  - Z39.56 süreli yayın kaydı ve tanımlayıcı (SICI).
  - “Unicode” karakter seti desteği.
  - 39 kodlu barkod/RFID etiketi.
  - 128 kodlu barkod/RFID etiketi.
  - HTTP.
  - TCP/IP standartları, telnet, FTP, SMTP, SSH, SFTP vb.
3. **Mobil Uygulamalar:** Artık kütüphaneler standart web sitelerinin yanında mobil web siteleri de oluşturmalarıdır. Bu web siteleri standart web sitesi ile aynı fonksiyonları içermeli, tüm hizmet ve olanaklara ulaşmayı sağlamalıdır. Ayrıca bugün birçok veri tabanı ve elektronik kitap ve dergi üreticisinin mobil uygulamaları mevcuttur. Bu uygulamalar, ürünlerin her yerden ve kolayca kullanılmasına imkân sağlamaktadır. Kütüphaneler bu uygulamaları da web sitelerinde kullanıcılarına göstermeli ve kullanımlarını teşvik etmelidirler.
  4. **Sosyal Medya:** Kullanıcılarının olduğu her yerde olmayı amaç edinen kütüphaneler sosyal medyayı iyi kullanmalı ve sürekli güncellenen sosyal medya araçlarına sahip olmalıdır. Popüler sosyal medya araçlarından olan “Facebook” ve “Twitter” büyük kullanıcı gruplarını kendine çekmektedir. Sosyal medya üzerinde hizmet veren kütüphaneler güncel bir içerikle beslendiğinde kullanıcılara erişimde emsalsiz bir yol olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle kütüphaneler verdikleri hizmetleri çeşitlendirmeli, bu hizmetleri sosyal medya araçlarına taşınmalıdır.
  5. **Bulut Bilişim:** Herhangi bir yazılım ve depolama birimi olmaksızın her türlü bilgisayar, tablet ve akıllı telefonlar kullanılarak internet üzerinden bilgiye erişim sağlayan bilişim platformudur. Kütüphanelerde başka kurumlar gibi zaman ve paradan tasarruf için bu tür uygulamalar kullanılmalıdır (Örneğin; konu rehberleri gibi çeşitli uygulamalar: Google, Adobe, Microsoft, Zotero vb.).
  6. **Yaratıcı Alanlar:** Günümüz gençliğinin girişimcilik ve yeni fikirlerinin hayat bulabilmesi, kütüphanelerde yaratıcılıklarını geliştirici alanlar oluşturulmalıdır (Örneğin; 3 boyutlu yazıcılar ve tarayıcılar, yüksek başarımli bilgisayarlar gibi).

Açık erişimle ilgili standart önerileri:

Kamu kaynaklarıyla desteklenen araştırmaların sonucunda üretilen bilimsel yayınların ücretsiz olarak herkesin erişimine açılması, açık erişim olarak paylaşılması, günümüzde yoğun bir biçimde tartışılmaya başlanmıştır. Bu konuda yasa çıkaran ya da çıkarma aşamasında olan ülkeler bulunmaktadır (Örneğin; İspanya, Birleşik Krallık, Arjantin ve Yunanistan). Birçok ülkede araştırma fonu dağıtan kurumlar araştırmalara destek sağlamanın ön koşulu olarak üretilen bilimsel makale, teknik rapor, tez gibi yayınların herkesin erişimine açılmasını şart koşturmaktadır. Bu koşula değişik ülkelerde kamu kaynaklarını kullanan üniversiteler (Örneğin; Harvard, Berkeley, MIT, Oxford, vb.) ve özel kuruluşlar (Örneğin; Wellcome Trust) da dâhildir.

Avrupa ve Amerika’da bu konuda ciddi çalışmalar yapılmakta ve bilimsel bilgiye serbestçe erişim için altyapı, standart ve eğitim çalışmaları için ciddi bütçeler ayrılmaktadır. Ülkemizde bu konudaki çalışmalara acilen başlanmalıdır. Üniversiteler için bir Açık Erişim Politikası oluşturulmalı ve bu politika doğrultusunda;

Bütün üniversitelerde birer kurumsal açık erişim arşivi (institutional repository) oluşturulmalı ve bu arşivler kütüphaneler tarafından koordine edilmelidir,

Kurumsal açık erişim arşivlerine üniversitelerde üretilmiş makale, proje, rapor, sunum, araştırma verisi gibi akademik çıktılar zorunlu olarak konulmalı ve bunun için teşvik sistemleri geliştirilmelidir,

Kamu kaynakları ile üretilmeyen yayınların da bu arşive konulması için araştırmacılar teşvik edilmelidir,

Üniversitelerde yayınlanan dergiler Open Journal Systems (OJS) üzerinden yayınlanmalı, bu yolla tüm dünyadaki açık erişim sistemleri tarafından kolayca harmanlanması sağlanmalı ve görünürlüğü artırılmalıdır,

Üniversiteye ait yayınların REF (Birleşik Krallık'ta üniversitelere fon dağıtımı Research Assessment Exercise sonuçlarına göre yapılmaktadır. Bu değerlendirme için yeni adı Research Excellence Framework'tür-REF) değerlendirmesinde olduğu gibi dikkate alınması için kurumsal arşivlerde depolanması gereklidir. Bu uygulama ülkemizde üniversite ve ÜAK bazında akademik yükseltmeler için kullanılabilir. Bu amaçla üniversitelerde bir bilgilendirme çalışması başlatılmalıdır.

Bu çalışmaların Türk Yükseköğretim Sistemine aşağıdaki katkıları sağlayacağı düşünülmektedir:

Üniversiteler Türkiye'de üretilen bilimsel bilginin uluslararası düzeyde görünürlüğü ve paylaşılmasını sağlayacak ulusal açık erişim politikasının oluşturulmasına öncülük edecektir. Kamu kaynaklarıyla üretilen bilginin bütün araştırmacıların kullanımına sunulması ve böylelikle üretilen bilginin kalitesinin de bilim camiasının denetimine açılması sağlanacaktır.

Uluslararası standartlara uygun olarak yapılacak çalışmalar sonucunda bu bilgiler ulusal ve uluslararası açık erişim sistemleri tarafından harmanlanacak, bu yolla ülkemiz kendi akademik veri havuzunu oluşturacak, yapılmış çalışmalarını tekrarlamak yerine var olan veriden yeni keşifler yaparak hem ülkemiz hem dünya biliminin hızlanmasına katkı sağlayacaktır.

Üniversiteler tarafından yayınlanan dergilerin OJS üzerinden yayınlanması sonucunda bütün dergilerin altyapısı aynı standartlarda oluşturulmuş olacak, böylelikle tek bir veri tabanı gibi ulusal ve uluslararası açık erişim arama motorları tarafından harmanlanacaktır.

Araştırma Verisi Yönetimi (Research Data Management) konusunda çalışmalar yapılması ve uluslararası projelere katılım, özellikle AB fonlarından kaynak kullanımı ve bu alanda daha yoğun işbirliğine imkân verecektir.

Ülkemizde Ocak 2014 tarihinde Yüksek Öğretim Kurumu himayesinde başlatılan Ulusal Akademik Arşiv Projesi kapsamında yukarıda belirtilen adımların büyük kısmı hayata geçirilmiş olacaktır. Ekim 2014 tarihinde sonlandırılması planlanan proje kapsamında üniversitelerin açık erişim politikalarına sahip olması, kurumsal arşivlerinin uluslararası standartlarda kurulması ve kurulan bu arşivlerin YÖK bünyesinde oluşturulacak harmanlama portalı ile taranması ve böylelikle üniversiteler tarafından üretilen bilimsel bilgiye tek bir portaldan erişilmesi amaçlanmaktadır. Bu bağlamda kurulacak arşivlerde uzun dönemli koruma hedefi de gerçekleştirilmiş olacaktır.

Kamu kaynakları ile yapılan araştırma çıktılarının açık erişime sunulması zorunlu tutulmalı, bunu destekleyecek teşvikler yaratılmalıdır. Bu kapsamda Türkiye'de özellikle en büyük fon sağlayıcılar olarak Kalkınma Bakanlığı ve TÜBİTAK tarafından fonlanan proje çıktıları için açık erişim politikası geliştirilmelidir

Yararlanılan Kaynaklar:

AKBAYTÜRK ÇANAK, Tuba... [ve öte.] ; “2023'e Doğru Türkiye'de Üniversite Kütüphaneleri: Mevcut Durum, Sorunlar, Çözüm Yolları, Standartlar”, [Çevrimiçi] Elektronik adres: <http://libguides.iyte.edu.tr/123456> 30.06.2014.

“Association of Research Libraries”, [Çevrimiçi] Elektronik adres: <http://www.arl.org/> 30.06.2014.

“Kütüphane Standartları ve Akademik Arşiv Projesi”, [Çevrimiçi] Elektronik adres: <http://www.yok.gov.tr/web/guest/universite-kutuphanelerini-yeniden-dusunmek> 30.06.2014.